Hallintopoliittinen osasto
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö
Hallitussihteeri Satu Ylikorpi

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Puolustusministeriön vastine hallituksen esitystä eduskunnalle Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta (HE 96/2024 vp) koskevista asiantuntijalausunnoista

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt puolustusministeriöltä vastinetta otsikossa mainittua hallituksen esitystä koskevista asiantuntijalausunnoista. Puolustusministeriö toteaa vastineenaan kunnioittavasti seuraavan.

1. Huomiot säännösehdotuksista

Tutkinnot (6 §)

Upseeriliitto ry toteaa lausunnossaan, että yleisesikuntaupseerikurssia ei voi jatkossa enää rinnastaa lisensiaatin tutkintoon, koska kurssi on täydennyskoulutusta. Tämä on Upseeriliiton mielestä selkeästi tutkintotason heikennys, joka lainsäätäjän on ymmärrettävä.

Puolustusministeriö toteaa, että Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 6 §:ssä yleisesikuntaupseerin tutkinto on jatkotutkinto. Sen sijaan Valtioneuvoston asetus tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (120/2017) määrittelee Maanpuolustuskorkeakoulun tohtorin tutkinnon (ts. sotatieteiden tohtorin tutkinto) sekä yliopistojen lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot kategoriaan ”*tieteelliset ja taiteelliset jatkotutkinnot*” ja asettaa sen tasolle 8. Myös nykymuotoinen yleisesikuntaupseerin tutkinto kuluu samaiselle tasolle 8, mutta se on lueteltu erikseen samalla tavoin kuin erikoiseläinlääkärin tutkinto sekä erikoislääkärin ja erikoishammaslääkärin koulutukset. Tässä asetuksessa yleisesikuntaupseerin tutkinto rinnastuu siten muihin ammatillisiin jatkotutkintoihin eikä yliopistojen tieteellisiin tai taiteellisiin jatkotutkintoihin.

Puolustusministeriö korostaa, että yleisesikuntaupseerin tutkintoon kuuluvaa diplomityötä ei sellaisenaan voi rinnastaa suoraan yliopistojen lisensiaatin tutkintoon kuuluvaan lisensiaatin työhön, koska lisensiaatin tutkinto on tieteellinen jatkotutkinto toisin kuin yleisesikuntaupseerin tutkinto.

Palvelussitoumukset (29 §)

Upseeriliitto tuo lausunnossaan esille, että lakimuutoksessa esitetyt palvelusaikasitoumukset rikkovat opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja tasapuolista kohtelua. Esityksessä on todettu, että tutkintoon johtavista opinnosta tehdään palvelussitoumukset, jotka ovat maksimissaan 3–4 vuotta. Sitoumusten pituudet ovat ilmeisesti määritetty opintojen pituuden perusteella ja perusteltu sillä, että opiskelu tapahtuu täysin palkkaeduin. Sotatieteiden maisterin palvelussitoumuksen pituus on neljä (4) vuotta, eli kaksi kertaa opintojen pituus. Maisterikurssin ajan

Hallintopoliittinen osasto
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö
Hallitussihteeri Satu Ylikorpi

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

opiskelijalle maksetaan kurssiajalle erikseen määriteltyä kurssiajan palkkaa. Nyt Maanpuolustuskorkeakoulussa tehdyssä upseerikoulutuksen rakenteen uudistuksessa maisterikurssin opintojen pituutta MPKK:lla on lyhennetty kahdesta (2) vuodesta yhteen vuoteen ja kahdeksaan kuukauteen (1 v 8 kk), joten myös sitoumusajan pitäisi myös lyhentyä vastaavassa suhteessa.

Upseeriliitto esittää lausunnossaan, että lakiin kirjoitettavan sitoumusajan pituuden tulee olla maksimissaan 3 vuotta 4 kuukautta.

Puolustusministeriö toteaa, että käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä on valmisteltu Pääesikunnan puolustusministeriölle 3.11.2023 tekemän esityksen pohjalta. Pääesikunnan esityksen mukaan sotatieteiden maisterin tutkinnon (SM, 120 op) osalta ei ole tunnistettu tarvetta säädösmuutoksiin. Maisterin tutkinnon 120 opintopisteen laajuutta ei myöskään ole ehdotettu muutettavaksi. Maisterin tutkintoa koskevia säännöksiä ei ole näin ollen arvioitu eikä ehdotettu muutettavaksi hallituksen esityksessä. Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan Maanpuolustuskorkeakoulussa suoritettavien tutkintojen tavoitteista ja laajuudesta, opintojen rakenteesta sekä opetuksen järjestämisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Upseeriliitto ry toteaa lausunnossaan, että yleisesikuntaupseerien opinnot eivät johda enää tutkintoon, vaan ovat jatkossa luokiteltu täydennyskoulutukseksi ja ovat siten samanlainen virkaurakurssi kuin esiupseerikurssi. Täydennyskoulutukseen kuuluvien opintojen suorittamisesta ei tehdä palvelussitoumuksia. Yleisesikuntaupseerikurssille on kuitenkin lakiesityksessä edelleen esitetty palvelusaikasitoumusta, jonka pituus olisi kolme vuotta.

Upseeriliitto esittää lausunnossaan, että lakitekstistä poistetaan kokonaan jatkossa täydennyskoulutukseksi luokiteltavan yleisesikuntaupseerikurssin osalta vaatimus palvelusaikasitoumuksen tekemisestä.

Puolustusministeriö toteaa, että esitetty sitoumusajan pituus yleisesikuntaupseerin kurssin suorittamisesta lukien olisi enintään kolme vuotta. Sitoumus koskee yleisesikuntaupseerikurssin osalta vain täysin palkkaeduin tapahtuvaa opiskelua. Koulutuksesta aiheutuvia kohtuullisia kustannuksia vastaavista sitoumusajoista säädetään tarkemmin puolustusministeriön asetuksella, jota on päivitetty viimeksi vuonna 2008. Sitoumusajoista- ja korvauksista annetun puolustusministeriön asetuksen (1126/2008) 1 §:n mukaan koulutuksesta aiheutuvia kohtuullisia kustannuksia vastaava sitoumusaika yleisesikuntaupseerin tutkinnon osalta on kaksi vuotta. Jos koulutuksesta työnantajalle aiheutuvat kustannukset ovat kurssin osalta selvästi vähäisemmät kuin tutkinnon, olisi sitoumusajan laskemiselle perusteita. Esitetty lakimuutos aiheuttaa päivitystarpeita tutkinnon korvaavan kurssin osalta myös puolustusministeriön asetukseen. Samassa yhteydessä olisi mahdollista päivittää myös sitoumuskorvausten euromääräiset tasot.

Hallintopoliittinen osasto
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö
Hallitussihteeri Satu Ylikorpi

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Puolustusministeriö katsoo, että esityksessä on perusteltua säilyttää yleisesikuntaupseerin palvelussitoumus, koska yleisesikuntaupseerikurssin asema poikkeaa kaikista muista upseerin virkakursseista laajuutensa, sisältönsä sekä mukanaan tuomien virkapätevöitymismahdollisuuksien vuoksi. Yleisesikuntaupseerikurssin suorittaminen ja sen myötä saatu yleisesikuntaupseerin arvo ovat kelpoisuusedellytyksinä sekä Puolustusvoimien että Rajavartiolaitoksen ylimpiin tehtäviin. Ylimpien tehtävien pätevyysvaatimuksista on säädetty eri laeissa. Yleisesikuntaupseerikurssi on haluttu pitää säädöstasolla mukana, jossa muutos olisi selkeämmin vertailukelpoinen yleisesikuntaupseerin tutkintoon sen hakijoihin kohdistuvien edellytysten pysyessä esitetyllä tavalla ennallaan.

Palvelussitoumuksen säilyttäminen uudessa yleisesikuntaupseerikurssissa on pidetty perusteltuna, jotta yleisesikuntaupseerin pätevyyden saavuttaneet upseerit olisivat koulutuksen täysin palkka- ja muiden eduin kustantaneen työnantajan käytettävissä määräajan, jotta Puolustusvoimat ja Rajavartiolaitos hyötyisivät upseereiden saaman lisäkoulutuksen ja pätevyyden tuomasta lisäarvosta, kuten tähänkin asti.

Puolustusministeriö katsoo, että voimassa olevan palvelussitoumuksia koskevan 29 §:n perustelut eivät ole muuttuneet. Niiden mukaisesti Puolustusvoimat kouluttaa itse tarvitsemansa sotilashenkilöstön. Eri kursseilla koulutetaan juuri se määrä henkilöitä, jonka Puolustusvoimat tarvitsee kyetäkseen täyttämään lain määräämät tehtävät. Jotta Puolustusvoimat hyötyisi upseereiden saamasta koulutuksesta ja saisi tarvitsemaansa työvoimaa, sitoutetaan opiskelijat palvelemaan Puolustusvoimissa tietyn vähimmäisajan.

2. Alemman asteinen sääntely

Opetus- ja kulttuuriministeriö on lausunnossaan todennut, että ehdotettu lakimuutos aiheuttaa muutostarpeita tutkintojen viitekehyksessä. Muutokset koskisivat tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annetun lain (93/2017) nojalla annettua valtioneuvoston asetusta tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä (120/2017). Esitys viitekehyksen muuttamiseksi tulee toimittaa Opetushallitukseen, joka antaa lausuntonsa esityksestä ja toimittaa esityksen käsiteltäväksi opetus- ja kulttuuriministeriöön. Asetusmuutoksen valmistelun yhteydessä opetus- ja kulttuuriministeriö varmistaa, että yleisesikuntaupseerikurssi on lain tarkoittama tutkinto tai osaamiskokonaisuus sekä arvioi kurssin edellyttämän osaamisen ja vaativuustason, jolle kurssi viitekehyksessä sijoitettaisiin.

Puolustusministeriö huomioi opetus- ja kulttuuriministeriön lausumat alemman asteisen sääntelyn valmistelussa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on lausunnossaan todennut, että tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksestä annettua lakia sovelletaan Maanpuolustuskorkeakoulusta annetussa laissa säädettyihin tutkintoihin. Mikäli yleisesikuntaupseerikurssi ei ole edellä mainittu tutkinto, edellyttää viitekehykseen sijoittaminen, että kurssi on tutkintoihin rinnastettava

Hallintopoliittinen osasto
Lainvalmistelu- ja oikeusyksikkö
Hallitussihteeri Satu Ylikorpi

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

tai muutoin laaja osaamiskokonaisuus, jonka osaamistavoitteista on säädetty hallinnon alan laissa tai osaamistavoitteista säädetään tai määrätään lain nojalla.

Puolustusministeriö toteaa, että Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain 2 a §:n mukaan Pääesikunta vahvistaa Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintojen ja muun upseerin virkaan vaadittavan opetuksen yleiset tavoitteet. Yleisillä tavoitteilla tarkoitetaan käytännössä sitä osaamista, mikä upseeriopiskelijalla tulee olla suoritettuaan tutkinto-opintojen ja sotilasammatillisten opintojen muodostaman upseerikoulutuksen kokonaisuuden ja siviili- tai jatkotutkinto-opiskelijalla suoritettuaan tutkinto-opinnot.

3. Lain voimaantulo

Eduskuntakäsittelyssä on esitetty kysymyksiä lain voimaantulon myöhentämisestä.

Puolustusministeriö toteaa, että esityksessä ehdotetaan lain voimaantuloksi 1.1.2025.

Hallituksen esitystä on valmisteltu kiireellisenä Pääesikunnan esityksen mukaisesti. Upseereiden tarve on kasvanut Suomen liittyä Natoon 4.4.2023. Jäsenyyden myötä kasvanut tarve upseereille on kohdistunut erityisesti yleisesikuntaupseereihin, joita tarvitaan enenevissä määrin Naton komentorakenteisiin ja yhteysupseereiksi eri liittolaismaiden esikuntiin puolustuksen ja operatiivisen toiminnan yhteensovittamiseksi. Liittoutumisen ja turvallisuuspoliittisen tilannekehityksen on katsottu edellyttävän koulutusrakenteen sopeuttamista mahdollisimman pian vallitsevaan tilanteeseen, jotta Suomi kykenee täyttämään sille Naton jäsenmaana asetetut vaatimukset sekä omat kansalliset henkilöstötarpeet.